

SANȚIUNILE CONTRAVENȚIONALE

CONTRAVENTIONAL SANCTIONS

Victor MOCANU, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: Contraventional sanctions are a category of legal sanctions that apply in the case of committing contraventional acts. Of the various types of sanctions, an important role is played by the contraventional sanction, because it represents a measure of constraint and re-education, which is applied to the perpetrator of the wrongful act in order to correct and re-educate it, as well as in order to prevent the committing of other contraventions. Penalties are the effect of the contravention liability, which in turn is the legal consequence of committing the contravention.

Cuvinte-cheie: *Contravenție, răspundere contravențională, sancțiune*

Sanctiunea este o măsură de constrângere statală și se aplică numai de stat prin intermediul organelor abilitate în acest scop. Sanctiunea contravențională se aplică în funcție de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante. O sancțiune echitabilă se aplică față de persoana a cărei vinovăție este dovedită, în limitele și în conformitate cu dispozițiile codului contravențional.

Sanctiunea contravențională este un element obligatoriu al normei contravenționale materiale, în care sunt stipulate măsurile de influențare a statului asupra persoanei care, cu vinovăție, a comis o abatere contravențională, ea fiind un mijloc de garantare (de protejare) a normei juridice [4, p.144].

Conform art.32 alin.(1) din Codul contravențional sancțiunea contravențională este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o contravenție [1]. Astfel, aplicarea sancțiunilor contravenționale are drept scop:

- a) ocrotirea valorilor sociale, protejate de normele juridice contravenționale;
- b) corectarea și reeducarea în spiritul respectării ordinii de drept a persoanei care a comis cu vinovăție o contravenție prevăzută în legea contravențională;
- c) prevenirea săvârșirii de noi fapte antisociale atât de către contravenient, cât și de către alte persoane.

Sanctiunea contravențională este o măsură de constrângere statală prevăzută de legea contravențională și aplicată autorului faptei ilicite, în modul stabilit de lege, pentru săvârșirea cu vinovăție a contravenției, având drept scop ocrotirea

valorilor sociale, formarea unei conduite civice corecte a făptuitorului, prevenirea comiterii unor noi contravenții atât de către contravenientul însuși, cât și de către alte persoane. Astfel, sancțiunile contravenționale sunt forme concrete de răspundere juridică aplicabile pentru încălcarea anumitor norme de drept.

Deși, ideal, este ca toți destinatarii normelor juridice să se conformeze regulilor de conduită stabilite prin dispoziția normei juridice materiale și protejate prin intermediul sancțiunii normei respective, realitatea demonstrează că o parte dintre subiecții dreptului contravențional nu respectă aceste reguli, transformând raportul de conformare într-un raport de conflict. Pentru restabilirea legalității și a ordinii de drept, ca ultimă soluție, legiuitorul a prevăzut în norma juridică și a delegat organelor sale competente atribuția de a aplica sancțiuni celor care încalcă preceptele normelor contravenționale [4, p.145].

Prin sancțiune contravențională se înțelege o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și de reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a nesocotit cu vinovăție (a încălcat) prevederile dispoziției normei materiale contravenționale, în scopul resocializării acesteia și prevenirii săvârșirii altor contravenții. Din definiția sancțiunii contravenționale rezultă că ea are un triplu caracter: coercitiv (măsură de constrângere statală), corectiv (mijloc de reeducare) și de prevenire a abaterilor contravenționale, fiecare dintre ele implicând o finalitate distinctă [3, p.579].

Privite în cadrul general al sancțiunilor juridice, sancțiunea contravențională dispune de o anumite trăsături caracteristice:

- a) este o măsură coercitivă ce se concretizează într-o anumită privațiune sau restricție, sau obligație silită, impusă persoanei vinovate de comiterea contravenției;
- b) este un mijloc de reeducare, deoarece pe lângă caracterul său represiv, are un puternic rol și efect educativ, de împiedicare a repetării conduitei antisociale, de îndreptare a contravenientului, de formare și permanentizare în conștiința acestuia a convingerii că respectarea legii este o necesitate;
- c) este un mijloc de constrângere statală, deoarece nu poate fi aplicată decât de stat, prin organele sale competente, în numele legii;
- d) se aplică numai în cazul comiterii unei contravenții, adică nu există sancțiune fără contravenție;
- e) se aplică numai față de contravenient, adică nu poate fi aplicată decât celui vinovat de comiterea contravenției, neexistând deci răspundere contravențională pentru fapta altei persoane;
- f) se aplică în scopul prevenirii comiterii de noi contravenții, adică prin aplicarea și executarea sancțiunii contravenționale nu se urmărește cauzarea unor suferințe fizice sau morale contravenientului, ci îndrepta-

rea acestuia, prevenirea comiterii în viitor de noi contravenții sau alte fapte cu pericol social. Concomitent, prin efectul exemplarității sale, ea servește și acțiunii de prevenție generală. [2, p.110].

Astfel sancțiunile contravenționale sunt forme concrete de răspundere juridică aplicabile pentru încălcarea anumitor norme de drept. Sancțiunile contravenționale sunt diferite după caracterul lor, comparativ cu alte categorii de sancțiuni, având atât caracter moral, cât și caracter pecuniar, precum și caracter mixt (cum ar fi limitarea unor drepturi de a desfășura anumite acțiuni sau activități, obligarea la anumite acțiuni).

Funcțiile sancțiunii contravenționale. În vederea obținerii scopului său, sancțiunea contravențională îndeplinește anumite funcții, și anume:

- a) funcția de constrângere, ceea ce presupune că sancțiunea impune restricții celui vinovat de comiterea contravenției și reprezintă echivalentul pe plan de sancționare al gradului de pericol social al contravenției. Constrângerea reprezintă un element important pentru eficiența scopului sancțiunii, fiindcă exprimă corelația dintre gravitatea contravenției și severitatea sancțiunii;
- b) funcția de reeducare, ceea ce presupune că aplicarea și executarea sancțiunii contravenționale urmărește scopul de a forma o atitudine corectă față de societate, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială. Reeducarea reprezintă transformarea conștiinței contravenientului, combaterea și lichidarea concepțiilor și deprinderilor antisociale;
- c) funcția de exemplaritate, ceea ce presupune că sancțiunea contravențională influențează asupra altor persoane nestatornice de a se abține în a comite contravenții, exercitând asupra acestora convingerea privind inevitabilitatea răspunderii contravenționale în cazul dacă vor comite contravenții;
- d) funcția de eliminare, ceea ce presupune că în cazul contravențiilor cu un grad sporit de pericol social, contravenientul poate fi izolat temporar de societate. Eliminarea are loc numai în cazurile strict prevăzute de lege și se realizează ori de câte ori sancțiunea arestatului administrativ se execută în locuri de deținere [2, p.111].

Principiile determinării legale ale sancțiunilor contravenționale și aplicării lor. Sancțiunile contravenționale, ca și celelalte tipuri de sancțiuni juridice, trebuie aplicate numai de organele competente, conform procedurii stabilite și cu respectarea anumitor principii, cum ar fi:

- a) principiul legalității sancțiunilor contravenționale;
- b) principiul stabilirii unor sancțiuni contravenționale compatibile cu morala și concepția juridică a societății;
- c) principiul individualizării sancțiunilor contravenționale;

d) principiul personalității sancțiunilor contravenționale [3, p.580, 581].

Principiul legalității sancțiunilor contravenționale. Legalitatea sancțiunilor contravenționale presupune stabilirea oricăror sancțiuni de acest gen exclusiv prin lege. Determinarea legală a sancțiunilor nu trebuie înțeleasă, în mod absolut, ci în sensul că legea prevede felurile sancțiunilor, limitele acestora și criteriile lor de individualizare.

Principiul stabilirii unor sancțiuni contravenționale compatibile cu morala și concepția juridică a societății. Pentru a fi deplin eficiente, sancțiunile contravenționale trebuie să fie agreate de societate, atât din perspectiva juridică, cât și din punct de vedere moral. Principiul stabilirii unor sancțiuni acceptabile de către membrii societății este o formă specială a principiului umanismului.

Principiul individualizării sancțiunilor contravenționale. Având în vedere marea diversitate de modalități practice de săvârșire a contravențiilor, dar și particularitățile diverșilor contravenienți, este necesar ca legiuitorul să stabilească pedepse ușor adaptabile. Dând eficiență acestui principiu, legiuitorul a stabilit pentru multe dintre contravenții sancțiuni alternative. Apoi, cu prilejul aplicării sancțiunilor, practicianul va individualiza sancțiunile contravenționale între limitele prevăzute de lege și ținând seama de pericolozitatea contravenientului și a contravenției.

Principiul personalității sancțiunilor contravenționale. Acest principiu stabilește că aplicarea lor nu se poate extinde asupra altor persoane decât asupra celor care au calitatea de făptuitor (delicvent). Sancțiunea contravențională se aplică numai persoanei care, cu vinovăție, a neglijat norma contravențională materială și se execută, de asemenea, tot de către acesta.

Sancțiunile contravenționale sunt constituite în sistem, fiind aplicate în dependență de caracterul subiectului contravenției (persoană fizică sau juridică), caracterul contravenției sau contravențiilor, inclusiv cu posibilitatea îmbinării lor sau substituirii reciproce. De asemenea există sancțiuni contravenționale principale și sancțiuni contravenționale care pot fi aplicate și ca sancțiuni complementare. Scopul celor din urmă ar fi completarea răspunderii în cazul unor contravenții cu un grad prejudiciabil mai sporit sau în cazul unei pluralități de contravenții.

Sancțiunile contravenționale sunt reglementate în Capitolul IV (art.32-39) Cartea întâi din Codul contravențional.

Codul contravențional în art.32 prevede următorul sistem de sancțiuni contravenționale:

Sancțiunile contravenționale aplicabile persoanei fizice sunt:

- a) avertismentul;
- b) amenda;
- c) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate;
- d) privarea de dreptul de a deține anumite funcții;

- e) aplicarea punctelor de penalizare;
- f) privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de deținere sau port și folosire a armei);
- g) munca neremunerată în folosul comunității;
- h) arestul contravențional.

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, privarea de dreptul de a deține anumite funcții, privarea de dreptul special și punctele de penalizare pot fi aplicate și ca sancțiuni complementare. Minorii pot fi sancționați complementar doar cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

Sancțiunile contravenționale aplicabile persoanei juridice sunt:

- a) amenda;
- b) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi aplicată și ca sancțiune complementară [1].

După caracterul sancțiunii, destinația, modul de aplicare etc. acest sistem de sancțiuni contravenționale poate fi clasificat potrivit diverselor criterii, după cum urmează:

1. Potrivit subiectului răspunderii contravenționale, sancțiunile sunt divizate în:
 - a) aplicate persoanei fizice;
 - b) aplicate persoanei juridice.
2. Potrivit destinației, sancțiunile se divizează în:
 - a) principale;
 - b) complementare.
3. Potrivit intereselor afectate, sancțiunile se grupează în:
 - a) morale (avertismentul – art.33 CC al RM);
 - b) materiale (amenda – art.34 CC al RM; munca neremunerată în folosul comunității – art.37 CC al RM);
 - c) sancțiuni ce afectează alte drepturi fundamentale ale persoanei (privare de dreptul de a desfășura o anumită activitate – art.35 CC al RM; privare de dreptul de a deține anumite funcții – art.35 CC al RM; privarea de dreptul special – art.36 CC al RM; arestul contravențional – art.38 CC al RM);
 - d) sancțiuni de prevenire (acumulatoare) – aplicarea punctelor de penalizare (art.36 CC al RM) [1].
4. Potrivit competenței de aplicare, sancțiunile contravenționale pot fi:
 - a) aplicate numai de către instanța de judecată (privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, privarea de a deține anumite funcții, privarea de dreptul special, munca neremunerată în folosul comunității, arestul contravențional);

- b) aplicate numai de către agentul constatatator (avertismentul, aplicarea punctelor de penalizare);
- c) aplicate atât de către instanța de judecată, cât și de către comisia administrativă, procuror, agentul constatatator (amenda) [3, p.582, 583].

Sistemul de sancțiuni contravenționale diferă nu numai în doctrinele juridice ale diverselor state, ci și în legislații.

Avertismentul(art.33 CC al RM), este sancțiunea cea mai ușoară, care poate fi aplicată în cazul comiterii unei contravenții neînsemnate și constă în atenționarea contravenientului asupra pericolului faptei săvârșite, recomandându-i să respecte pe viitor dispozițiile legale. Avertismentul se aplică în scris de către autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională, în modul stabilit de lege, deoarece în așa mod în caz de recidivare a aceleiași contravenții pe parcurs de un an, a se considera faptul aplicării acestei sancțiuni ca o circumstanță agravantă la stabilirea următoarei sancțiuni. În cazul contravenției neînsemnate sau a tentativei de contravenție neînsemnată, autoritatea (persoana cu funcție de răspundere) competentă să examineze cauza contravențională poate înlătura răspunderea contravențională, limitându-se la adresarea unei observații verbale făptuitorului.

Amenda (art.34 CC al RM) este o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de Codul contravențional. Amenda se stabilește în unități convenționale. O unitate convențională este egală cu 50 lei. Amenda constă în vărsarea unei sume de bani în beneficiul statului. Ca sancțiune contravențională este cea mai pe larg aplicată măsură de influențare, practic, pentru toate contravențiile prevăzute de legislație. Amenda poartă un caracter material, dar în caz de sancționare a contravenientului ea nu este o sancțiune procesuală cu caracter patrimonial, ci este o sancțiune juridică de natură contravențională, care nu presupune restituirea de către contravenient a pagubei materiale și se aplică indiferent de faptul, dacă este adus sau nu un prejudiciu material prin fapta contravențională. Această sancțiune obligă persoana să plătească suma de bani stabilită ca sancțiune.

Amenda se aplică persoanelor fizice de la una la 500 de unități convenționale, iar persoanelor cu funcție de răspundere – de la 10 la 1500 de unități convenționale.

Amenda se aplică persoanelor juridice în limitele stabilite de articolul din partea specială a cărții întâi a Codului contravențional, după caz:

- a) amendă de la 10 la 1500 de unități convenționale;
- b) amendă în mărimea valorii produsului, serviciului respectiv care constituie obiectul contravenției, dar nu mai puțin de valoarea limitei maxime în unități convenționale, în cazul în care acest fapt este prevăzut expres de norma materială din partea specială a cărții întâi.

Comiterea repetată de către persoana juridică, în decursul unui an, a încălcărilor specificate în partea specială a cărții întâi a prezentului cod se sancționează cu amendă în mărime dublă din suma amenzii în valoarea limitei maxime, indicată în partea specială a cărții întâi.

Comiterea de către persoana juridică a treia oară și mai mult, în decursul unui an, a încălcărilor specificate în partea specială a cărții întâi a prezentului cod se sancționează cu amendă în mărime triplă din suma amenzii în valoarea limitei maxime, indicată în partea specială a cărții întâi.

Amenda se achită de către contravenient în mod benevol în termen de 30 de zile de la data stabilirii acesteia. Contravenientul este în drept să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în cel mult 3 zile lucrătoare de la data aducerii la cunoștință a deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale. În acest caz se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral, cu excepția cazului în care a fost contestată decizia de aplicare a sancțiunii contravenționale și contravenientul nu și-a retras cererea de contestare a deciziei, emisă asupra cauzei contravenționale, până la cercetarea judecătorească. Evidența executării sancțiunilor amenzilor se ține în Registrul debitorilor. Conținutul Registrului debitorilor, modul de ținere a acestuia și modul de evidență a executării sancțiunilor amenzilor se reglementează de către Guvern.

Prescripția achitării amenzii este de 30 de zile de la data stabilirii ei. Dacă persoana fizică nu a plătit amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii ei, instanța de judecată o poate înlocui, după caz, cu:

- a) amendă în mărime dublă, care însă nu poate depăși limita maximă a sancțiunii cu amenda prevăzută de norma materială contravențională sau de art. 34 din CC al RM;
- b) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an;
- c) muncă neremunerată în folosul comunității, calculându-se o oră de muncă pentru o unitate convențională, durata muncii fiind de cel mult 60 de ore;
- d) arest contravențional, calculându-se o zi de arest pentru 2 unități convenționale, durata arestului fiind de cel mult 30 de zile. În acest caz, se va ține cont de restricțiile prevăzute în art.38 alin.(4).

Dacă persoana sancționată pentru săvârșirea contravenției din domeniul circulației rutiere (art. 228-245 din CC al RM) nu a plătit benevol și integral amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii ei, aceasta se înlocuiește cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, prin ridicarea dreptului de a conduce vehicule pe un termen de la 6 luni la un an.

Pentru situațiile enumerate în art.34 alin.(4) lit.a), c) și d) din CC al RM, privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an poate fi aplicată ca sancțiune complementară.

Dacă persoana juridică nu a plătit benevol și integral amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii ei, aceasta poate fi înlocuită cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an și/sau cu afișarea ori difuzarea actului de sancționare.

Amenda se înlocuiește de către instanța de judecată la demersul agentului constator sau al procurorului. În cazul în care sancțiunea amenzii este stabilită de instanța de judecată, înlocuirea se efectuează de instanță la demersul executorului judecătoresc.

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate (art.35 CC al RM) constă în interzicerea temporară persoanei fizice de a desfășura o anumită activitate. Sancțiunea privării de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi aplicată în cazul în care activitatea a fost folosită la săvârșirea contravenției sau în cazul în care contravenția reprezintă o încălcare a regulilor de desfășurare a acestei activități.

Privarea de dreptul de a desfășura anumite activitate sau privarea de dreptul de a deține anumite funcții(art.35 CC al RM) poate fi aplicată de instanța de judecată pentru un termen de la 3 luni la un an. Această sancțiune se aplică în cazurile în care, ținând cont de caracterul contravențiilor comise de persoana vinovată, legea declară ca fiind inadmisibilă desfășurarea unei anumite activități sau deținerea unei anumite funcții de către aceasta.

Aplicarea punctelor de penalizare(art.36CC al RM) se referă numai la contravențiile prevăzute în capitolele XII și XIII ale cărții întâi, conducătorului de vehicul declarat vinovat de săvârșirea contravenției, odată cu aplicarea sancțiunii principale, i se aplică un număr de puncte de penalizare ca sancțiune complementară.

Dacă aplicarea sancțiunii pentru contravenție condiționează acumularea a 15 puncte de penalizare, agentul constator remite cauza contravențională spre examinare în instanța de judecată competentă, care, odată cu sancțiunea principală și cu aplicarea punctelor de penalizare, aplică privarea de dreptul special de a conduce vehicule pe un termen de la 6 luni la un an ca sancțiune complementară.

Punctele de penalizare se anulează la expirarea termenului de 6 luni de la data constatării contravenției pentru care au fost aplicate sau de la data privării, prin hotărâre judecătorească, de dreptul de a conduce vehicule. Punctele de penalizare se anulează la prezentarea documentului confirmativ care atestă trecerea programului special de instruire pentru anularea punctelor de penalizare aprobat de Guvern. Modul de evidență a punctelor de penalizare și modul de asigurare a accesului titularului de permis de conducere la informația despre punctele de penalizare se stabilesc de Guvern.

Privarea de dreptul de a conduce vehicule se aplică de instanța de judecată pe un termen de la 6 luni la 3 ani, cu excepția cazurilor când au fost acumulate 15

puncte de penalizare. Privarea de dreptul de a conduce vehicule nu poate fi aplicată persoanei cu dizabilități care folosește vehiculul ca unic mijloc de deplasare, cu excepția cazurilor în care l-a condus atribuindu-i cu bună știință un număr de înmatriculare fals ori l-a condus în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe, ori s-a eschivat de la examenul medical de constatare a acestei stări, ori a părăsit locul accidentului rutier la care a fost participant.

Privarea de dreptul de deținere sau port și folosire a armei se dispune de instanța de judecată pentru un termen de la 2 ani la 5 ani în funcție de gravitatea contravenției prevăzute în partea specială a cărții întâi.

La expirarea termenului de privare de dreptul de a conduce vehicule sau de dreptul de deținere sau port și folosire a armei, persoana este repusă în acest drept în modul stabilit de Guvern.

Munca neremunerată în folosul comunității(art.37CC al RM) este o sancțiune relativ nouă introdusă în legea contravențională și constă în antrenarea contravenientului persoană fizică, în afara timpului de serviciu de bază sau de studii, la munca stabilită de autoritatea administrației publice locale. Ea se stabilește pe o durată de la 10 la 60 de ore, se execută timp de 2-4 ore pe zi. În cazul contravenientului care nu este angajat în câmpul muncii, nu este antrenat în activități de bază sau de studii, la solicitarea sau cu acordul acestuia, sancțiunea poate fi executată până la 8 ore pe zi. Munca neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată doar persoanelor care acceptă să execute o asemenea sancțiune.

Contravenientului sancționat cu muncă neremunerată în folosul comunității i se ia în scris un angajament prin care se obligă să se prezinte în termen de 10 zile la organul de probațiune în a cărui rază teritorială își are domiciliul. În caz de eschivare de la munca neremunerată în folosul comunității, această sancțiune se înlocuiește cu arest contravențional, calculându-se o zi de arest pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani. Munca neremunerată în folosul comunității se prestează în cel mult 6 luni, timp care curge de la data luării în evidență a contravenientului și punerii în executare a hotărârii judecătorești. Militarii în termen și militarii cu termen redus sancționați cu muncă neremunerată în folosul comunității execută această sancțiune contravențională în unitatea militară. Această sancțiune se prestează în cel mult 6 luni, timp care curge de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

Arestul contravențional(art.38 CC al RM) este o sancțiune contravențională excepțională care constă în privarea de libertate pe un termen stabilit prin hotărâre judecătorească și care se execută în condițiile prevăzute de Codul de executare și se aplică, de regulă, pentru săvârșirea unei fapte care amenință sau pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a persoanei. Arestul

contravențional poate fi aplicat și în cazul neexecutării intenționate a unei alte sancțiuni contravenționale.

Durata arestului contravențional este de la 3 la 15 zile. În cazul concursului de contravenții sau al cumulului de hotărâri de sancționare, pentru care, conform legii, se prevede în calitate de sancțiune arestul contravențional, instanța de judecată poate aplica această sancțiune pe un termen de până la 30 de zile. Durata reținerii contravenționale se include în durata arestului contravențional.

Arestul contravențional nu poate fi aplicat persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, militarilor în termen, militarilor și angajaților cu statut special ai Ministerului Afacerilor Interne, angajați în bază de contract, minorilor, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare.

Privarea persoanei juridice de dreptul de a desfășura o anumită activitate(art.39 CC al RM) constă în stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a desfășura alte activități. Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi limitată la un anumit teritoriu al unității administrativ-teritoriale sau/și la o anumită perioadă a anului și se stabilește pentru un termen de la 3 luni la un an.

Aplicarea sancțiunii contravenționale este nu numai o măsură de constrângere statală față de autorul unui ilicit contravențional, ci și un mecanism juridic de apărare a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei, apărarea proprietății, ordinii publice, a altor valori ocrotite de lege, un mijloc de corectare și reeducare a făptuitorului și de prevenire a noilor contravenții [3, p.590].

Conform art.41 din Codul contravențional sancțiunea contravențională se aplică în funcție de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante. Față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se aplică o sancțiune echitabilă, în limitele și în conformitate cu dispozițiile Codului contravențional. La stabilirea sancțiunii muncii neremunerate în folosul comunității sau arestului contravențional pentru săvârșirea unor contravenții, instanța de judecată poate obliga contravenientul să participe la programe probaționale în modul prevăzut de lege.

Circumstanțele atenuante sunt prevăzute în art.42 CC al RM. La aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră circumstanțe atenuante:

- a) prevenirea consecințelor prejudiciabile sau repararea benevolă a prejudiciului;
- b) contribuția la descoperirea contravenției;

- c) săvârșirea contravenției într-un concurs de împrejurări personale sau familiale;
- d) săvârșirea contravenției de către un minor, o femeie gravidă sau o persoană care întreține copil cu vârsta de până la 8 ani;
- e) acțiunile ilegale sau imorale ale victimei care au provocat contravenția.

Această enumerare a circumstanțelor atenuante nu este exhaustivă. Pentru realizarea principiului umanismului și a principiului individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale, legea contravențională prevede că autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională poate considera atenuante și alte circumstanțe decât cele prevăzute în lege.

Circumstanțele ce agravează răspunderea contravențională sunt prevăzute în art.43 CC al RM. La aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră circumstanțe agravante:

- a) continuarea comportării ilicite, contrar somației de a se pune capăt unei astfel de comportări;
- b) săvârșirea contravenției de către o persoană care anterior a fost sancționată pentru o contravenție similară sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;
- c) instigarea sau atragerea minorilor la săvârșirea contravenției;
- d) săvârșirea contravenției de către un grup de persoane;
- e) săvârșirea contravenției profitându-se de condițiile unor calamități naturale sau ale altor stări excepționale;
- f) săvârșirea contravenției în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe. Instanța de judecată este în drept, în funcție de caracterul contravenției, să nu considere această circumstanță ca agravantă;
- g) săvârșirea contravenției față de un minor, de o femeie, de o persoană în etate sau față de o persoană care se află în imposibilitatea de a se apăra din cauza bolii, dizabilității ori altui factor.

Circumstanța agravantă prevăzută în partea specială a cărții întâi ca element constitutiv al contravenției nu poate fi luată în considerare la aplicarea sancțiunii. Enumerarea circumstanțelor agravante din prezentul articol este exhaustivă.

La aplicarea sancțiunii pentru tentativa de contravenție se ține cont de circumstanțele în virtutea cărora fapta nu și-a produs efectul. Mărimea sancțiunii pentru tentativa de contravenție nu poate depăși trei sferturi din maximul celei mai aspre sancțiuni prevăzute la articolul corespunzător din partea specială a cărții întâi pentru contravenția consumată.

În cazul în care una și aceeași persoană săvârșește două sau mai multe contravenții, se aplică sancțiune pentru fiecare contravenție în parte (art.44 CC al RM). Dacă persoana este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multe contravenții, se aplică sancțiune pentru fiecare contravenție în parte, stabilindu-se

definitiv sancțiunea pentru concurs de contravenții prin absorbția sancțiunii mai ușoare de sancțiunea mai gravă ori prin cumulul sancțiunilor aplicate în limitele stabilite de articolul care prevede sancțiunea mai gravă.

Aplicarea sancțiunii mai blânde decât cea prevăzută de lege (art.44¹ CC al RM). Ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul contravenientului în săvârșirea contravenției, de personalitatea contravenientului, de comportarea lui în timpul și după consumarea contravenției, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei contravenții săvârșite în grup la descoperirea acesteia, agentul constatator, după caz, procurorul, instanța de judecată sau comisia administrativă poate aplica o sancțiune sub limita minimă, prevăzută de partea specială a cărții a doua pentru contravenția respectivă. Aplicarea sancțiunii mai blânde decât cea prevăzută de lege nu se aplică persoanelor care nu au executat sancțiunile contravenționale pentru faptele comise anterior sau au antecedente penale nestinse.

La aplicarea răspunderii contravenționale trebuie să fie respectate termenele de stabilire și executare a sancțiunii contravenționale. Răspunderea contravențională, spre deosebire de alte forme de răspundere juridică, se caracterizează prin operativitatea aplicării și autoritatea care stabilește și aplică răspunderea trebuie să țină cont de termenele aplicării și executării, altfel în temeiul articolul 26 lit.d) din Codul contravențional răspunderea contravențională este înlăturată.

Astfel termenul de prescripție a stabilirii răspunderii contravenționale este de un an. Termenul special de prescripție pentru contravențiile prevăzute la art.155¹ și art.179 este de 18 luni sau de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau a inacțiuni, în cazul contravenției continue și contravenției prelungite. Termenul de prescripție curge de la data săvârșirii contravenției și până la data rămânerii definitive a hotărârii cu privire la cauza contravențională. În cazul săvârșirii unei noi contravenții de către aceeași persoană, termenul de prescripție se calculează pentru fiecare contravenție separat.

Termenul de prescripție a punerii în executare a sancțiunii contravenționale este de un an, calculat din data la care decizia sau hotărârea prin care aceasta a fost aplicată a rămas definitivă. În cazul punctelor de penalizare acestea se anulează la expirarea termenului de 6 luni de la data constatării contravenției pentru care au fost aplicate sau de la data privării, prin hotărâre judecătorească, de dreptul de a conduce vehicule. Munca neremunerată în folosul comunității, la rândul ei se prestează în cel mult 6 luni, timp care curge de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

O problemă aparte în ceea ce privește răspunderea contravențională reprezintă efectele sancțiunii contravenționale asupra prejudiciilor cauzate de

contravenție precum și asupra obligației, care nu a fost îndeplinită și pentru care fapt persoana a fost sancționată.

Conform articolului 45 din Codul contravențional persoana al cărei drept sau interes legitim a fost lezat prin contravenție îl poate apăra prin acțiune civilă depusă conform legislației procedurale civile. Această persoană are în special dreptul la repararea prejudiciului patrimonial și a celui nepatrimonial cauzate prin contravenție. Prezentul alineat se aplică în egală măsură și în cazul în care, în sensul art.30 alin.(11), se consideră că făptuitorul nu a fost supus răspunderii contravenționale. Soluționând cauza contravențională, autoritatea competentă este în drept, la cererea victimei, să dispună repararea prejudiciului cauzat prin contravenție în cazul în care nu există divergențe asupra întinderii lui. Adică persoana poate revendica prejudiciul prin adresarea unei cereri de chemare în judecată contra persoanei care a comis contravenția și a cauzat prejudiciul în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă al Republicii Moldova din 30 mai 2003.

Conform articolului 46 din Codul contravențional sancțiunea contravențională nu absolvă contravenientul de executarea obligației pentru a cărei neîndeplinire a fost aplicată.

Sancțiunea contravențională, fiind o instituție extrem de importantă, este nu altceva decât un răspuns la încălcarea ordinii sociale stabilite de societate prin intermediul normelor contravenționale. Sancțiunea stabilește limitele și metodele prin care autorul unei fapte ilicite, comise cu vinovăție, urmează să fie sancționat pentru conduita sa și prejudiciul adusă ordinii sociale. Astfel, sancțiunea contravențională nu numai reeducă contravenientul în spiritul respectării legii, dar și arată un exemplu altor persoane în cazul repetării unor astfel de fapte. Dreptul creează un echilibru care menține existența și duce la evoluția societății umane, iar instituția sancțiunii, la rândul ei, veghează ca acest echilibru să fie păstrat și ca obstacolele din calea evoluției societății să fie înlăturate.

Referințe bibliografice:

1. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24.10.2008. Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.78-84/100 din 17.03.2017.
2. Furdui Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. Guțuleac Victor. Drept administrativ, Chișinău: ULIM, 2013.
4. Guțuleac Victor. Tratat de drept contravențional, Chișinău: ULIM, 2009.